

Літовкіна Т.В., викладач

*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

ЕФЕКТИВНІСТЬ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

В умовах глобальної нестабільності, викликаній світовою фінансовою кризою, економічного спаду економіки України, виникає нагальна потреба активного пошуку важелів забезпечення стійкого економічного розвитку та зростання добробуту громадян.

Стабілізація та підвищення ефективності національної економіки, спрямування бюджетних коштів на досягнення стратегічних і тактичних цілей та завдань розвитку суспільства можливе за використанням прогресивної бюджетної політики, основою якої є узгоджені інтереси суб'єктів бюджетних відносин.

Ефективність бюджетної політики є важливим питанням сьогодення, оскільки вона прямо впливає на формування Державного бюджету, а це ключовий елемент державних фінансів. Без збалансованої бюджетної політики неможливо подолати наслідки фінансової кризи, забезпечити реалізацію програм довгострокового розвитку країни, покращення діяльності суб'єктів господарювання [5, с.47].

З огляду на це, ефективність бюджетної політики на сьогодні розглядається, по-перше, з точки зору виконання державного бюджету, а саме з точки зору його дефіциту (профіциту), і по-друге – з точки зору впливу на соціально-економічну ситуацію в країні.

В умовах уповільнення темпів розвитку в багатьох країнах світу в 2012 році продовжувалася політика державної фінансової підтримки для стимулювання розвитку економіки, що призводило до формування великих дефіцитів бюджету. Так, за оцінками МВФ, очікуваний бюджетний дефіцит у 2012 році залишиться на високому рівні у багатьох високорозвинених країнах світу: в Японії – 10,0

відсотка ВВП, в США – 8,7 відсотка ВВП, Іспанії – 7,0 відсотка ВВП, Франції – 4,7 відсотка ВВП.

Щодо бюджетної політики України, вона є недостатньо збалансованою, оскільки її вплив на Державний бюджет не забезпечує нормативного рівня бюджетної безпеки держави, а отже потребує детального аналізу та оптимізації.

Так, за даними Міністерства фінансів України у 2012 році Державний бюджет України був виконаний із дефіцитом у сумі 53,4 млрд грн, або 3,8 відсотка ВВП, у порівнянні з 2011 роком (дефіцит в 23,554 млрд грн), він збільшився в 2,3 рази. При цьому граничний обсяг дефіциту на 2012 р. було встановлено на рівні 42,91 млрд грн. Перевищення видатків над доходами було зумовлено використанням залишків бюджетних коштів, сформованих на початок року, та запозичень з єдиного казначейського рахунку для своєчасного проведення захищених статей видатків.

Бюджет 2012 року за доходами виконаний на 90,3%, а до скарбниці вдалося зібрати 346 млрд грн. Видатки з бюджету виконані на 95,2%. До бюджету вдалося залучити 395,6 млрд грн, а до загального фонду бюджету 343,5 млрд грн.

Виходячи із зарубіжного досвіду проведення бюджетних реформ та практичних реалій основні зусилля у бюджетній політиці повинні спрямовуватися на удосконалення системи управління фінансовими ресурсами держави, удосконалення використання бюджетного потенціалу України з метою збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів.

Щоб визначити чинники вдосконалення бюджетної політики на даному етапі економічного розвитку України, необхідно виділити такі основні її проблеми, як: незбалансованість зобов'язань і ресурсів на всіх рівнях бюджетної системи і надмірність боргового тягаря; неефективність і обтяжливість податкової системи; неефективність значної частини бюджетних видатків; перевищення державних потреб і зобов'язань; незавершеність формування ефективної системи управління державними фінансами.

В Україні боротьба із незбалансованістю бюджету розпочалася з прийняття Програми економічних реформ Президента України на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" [3], нової

редакції Бюджетного кодексу [1], Закону України "Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи" [4].

Бюджетна політика має спиратися на довгострокову стратегію економічного й соціального розвитку України, а її напрями мають формуватися з чітким виділенням пріоритетів. Пріоритети бюджетної політики мають формуватися на засадах комплексного підходу, по-перше, у контексті формування концепції бюджетної політики держави та бюджетної політики регіонів з урахуванням виявлених проблем та аналізу внутрішніх і зовнішніх факторів, які визначають процеси розвитку суспільства і, по-друге, у процесі врахування ієрархічних складових державної системи пріоритетів.

Бюджетна політика визначення пріоритетів подальшого розвитку суспільства повинна враховувати об'єктивно необхідну переорієнтацію економіки на активізацію переважно ендогенних чинників економічного зростання та сталого розвитку. При цьому екзогенні фактори розвитку ні в якому разі не виключаються, однак вони не повинні займати домінуючі позиції в Україні.

Література

1. Бюджетний кодекс України. Прийнятий Верховною Радою України 08 липня 2010 р. № 2456-VI – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

2. Богдан Т. П. Стабілізаційна бюджетно-податкова політика та особливості її застосування в Україні / Т.П. Богдан, І.В. Богдан // Фінанси України. – 2012. – № 7. – С. 3–16.

3. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава": Програма Президента України від 02 червня 2010 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://president.gov.ua>.

4. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи: закон України від 08.07.2011 № 3668-VI/ Верховна Рада України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/>

5. Радіонов Ю.Д. Проблема ефективності використання бюджетних коштів / Ю.Д. Радіонов // Фінанси України. – 2011. - №5. - С.47 – 55.